

JÄRFÄLLA KOMMUN

Verksamhetsberättelse och kvalitetsredovisning för elevhälsans medicinska insatser inom kommunala grund- och gymnasieskolan i Järfälla kommun

läsåret 2015-2016

Gunilla Klerck Marklund

Verksamhetschef för elevhälsans medicinska insatser
Järfälla Barn- och elevhälsa
Telefon: 08-5802 86 10

Besöksadress: Mjölnavägen 4
Postadress 177 41 Järfälla:
Telefon växel: 08-580 285 00
E-post: gunilla.klerck.marklund@jarfalla.se

Innehåll

Förord.....	3
Utvärdering och uppföljning	3
Systematiskt kvalitetsarbete	4
Mål för elevhälsans medicinska insatser	7
Hälsöfrämjande arbete	8
Elevhälsoportalen.....	10
Nya elevhälsoenkäter	12
Friends nätrapport 2016	13
Sammanställning av besök och måluppfyllelse för grundskolorna.....	14
Sammanställning av besök och måluppfyllelse för gymnasieskolorna	21
Kvalitetsäkring	225
Kompetensutveckling och utbildning.....	225
Nyheter för läsåret 2016-2017	27

Förord

Verksamhetsberättelsen beskriver elevhälsans medicinska insatser inom de kommunala grund- och gymnasieskolorna i Järfälla kommun och områden som elevhälsans medicinska insatser arbetar med som är aktuella att uppmärksamma även fortsättningsvis.

Elevhälsans uppdrag

- Främja elevernas lärande, utveckling och hälsa
- Förebygga ohälsa och inlärningssvårigheter
- Bidra till att skapa miljöer som främjar lärande, utveckling och hälsa

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Det innebär för elevhälsan, att finnas med och bidra till att skapa miljöer där trygghet och studiero råder, genom att mer generellt delta i arbetet med skolans värdegrund och mot våld och kränkningar på skolan, men också i undervisning om tobak, alkohol, narkotika och doping samt jämställdhet och sex- och samlevnadsundervisning.

Elevhälsan kan bidra till att skapa förståelse för elevens förutsättningar så att skolan kan anpassa den pedagogiska planeringen.

Utvärdering och uppföljning

Utvärdering och uppföljning av elevhälsans medicinska uppdrag följer socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOF S 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

- Hälsofrämjande arbete – kontrollelever, hälsokontroller, vaccinationsprogram
- Hälsoövervakning – hälsosamtal och hälsoprofiler, öppenmottagning
- Rutiner för upptäckt av elever i behov av särskilt stöd
- Rutiner för samverkan – inom och utom skolan
- Dokumentationssystem – datajournaler
- Arbetsmiljöarbete

Systematiskt kvalitetsarbete

Patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659), Socialstyrelsen (SOSFS 2011:9) och Socialstyrelsen och Skolverket (2014) reglerar det systematiska kvalitetsarbetet som ska bedrivas inom verksamheten. ”Kvalitetsmätt för elevhälsans medicinska insats” ger ett underlag för kvalitetsarbetet. För att kunna stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (SFS 2010:800) är ett systematiskt kvalitetsarbete i EMI viktigt för att:

- Säkerställa, utvärdera och utveckla kvaliteten på verksamheten lokalt, regionalt och nationellt
- Bedriva kontinuerligt och systematiskt förbättringsarbete lokalt, regionalt och nationellt. Möjliggöra jämförelser över landet, EMQ
- Tydliggöra verksamheten med hjälp av mått, fastställda utifrån befintliga styrdokument, som kan användas i dialog med vårdgivaren i styrprocessen

Ta del av dokumenten på http://www.skolskoterskor.se/wp/?page_id=3364

Verksamhetsansvar - Kvalitetsmätt

för struktur (S), process (P) och resultat (R)

1[1]

Struktur	Process	Resultat	Informationskälla/ källa	Datalag/ nationellt	S	P	R	Kommentar
Fanns verksamhetschef utsett enligt följande procedurer?	-	-	Verksamhetschef	Regionalt för skolor och skolor (R)	-	-	-	
Är verksamhetschefens läroplan/planer tydliga?	-	-	Verksamhetschef	NO	*	-	-	*Angt läroplanarbete
Har verksamhetschefen utvärderat om ett fullgott resultat bedrivits?	-	-	Verksamhetschef	Nationell databas	-	-	-	
Är verksamheten, EMI, anpassad till elevernas behov och behov (R) enligt planerat agerande?	-	-	Verksamhetschef	NO	-	-	-	
Är det i kvalitetsarbetet ett uppdaterat verksamhetsplan?	Är verksamhetsplan?	Utvärderas och beräknas resultat till verksamheten, ledning och utvärderas	Verksamhetschef	Nationell databas	-	-	-	
Är det i kvalitetsarbetet ett uppdaterat verksamhetsplan?	Är verksamhetsplan?	Utvärderas och beräknas resultat till verksamheten, ledning och utvärderas	Verksamhetschef	Nationell databas	-	-	-	
Fanns Lax. Mått utvärderat enligt Lax. Mått?	-	Är utvärderat enligt Lax. Mått?	Verksamhetschef	NO	-	-	*	*Nått
Fanns rutin för utvärdering?	Utvärderas rutin och utvärderas enligt Lax. Mått?	Är utvärderat enligt Lax. Mått?	Verksamhetschef	Nationell databas	-	-	*	*Nått
Fanns ett ledningsplan för systematiskt kvalitetsarbete för verksamheten?	Är ledningsplan tydlig och tydlig?	Är ledningsplan tydlig och tydlig?	Verksamhetschef	Nationell databas	-	-	-	
Fanns rutin för utvärdering enligt socialstyrelsen?	Är utvärdering tydlig enligt socialstyrelsen?	Är utvärdering tydlig enligt socialstyrelsen?	Skolorna/ skolorna	Nationell databas	-	-	*	*Nått

Verksamhetens arbete - Kvalitetsmätt

för struktur (S), process (P) och resultat (R)

1[2]

Struktur	Process	Resultat	Informationskälla/ källa	Datalag/ nationellt	S	P	R	Kommentar
Fanns metodik för verksamheten?	Utvärderas metodiken i verksamheten?	Tillämpas metodiken i verksamheten?	Verksamhetschef/ skolorna/ skolorna	Nationell databas	-	-	-	
Fanns rutin för hur journaliseringsarbetet utförs?	Utvärderas rutinen i arbetet?	Är rutinen tydlig?	Verksamhetschef/ skolorna/ skolorna	Nationell databas	-	-	-	
Fanns rutin för utvärdering?	Utvärderas rutinen i arbetet?	Är rutinen tydlig?	Verksamhetschef/ skolorna/ skolorna	Nationell databas	-	-	-	
Fanns rutin för resultatutvärdering?	Utvärderas rutinen i arbetet?	Är rutinen tydlig?	Verksamhetschef/ skolorna/ skolorna	Nationell databas	-	-	-	
Fanns rutin för kvalitetsarbete?	Utvärderas rutinen i arbetet?	Är rutinen tydlig?	Verksamhetschef/ skolorna/ skolorna	Nationell databas	-	-	-	
Är det ett tydligt mått för utvärdering enligt Lax. Mått?	-	Är utvärderat enligt Lax. Mått?	Skolorna/ skolorna	EMQ	-	-	*	*Nått (%)
-	-	Är utvärderat enligt Lax. Mått?	Skolorna/ skolorna	EMQ	-	-	*	*Nått (%)
-	-	Är utvärderat enligt Lax. Mått?	Skolorna/ skolorna	EMQ	-	-	*	*Nått (%)
-	-	Är utvärderat enligt Lax. Mått?	Skolorna/ skolorna	EMQ	-	-	*	*Nått (%)
-	-	Är utvärderat enligt Lax. Mått?	Skolorna/ skolorna	EMQ	-	-	*	*Nått (%)
-	-	Är utvärderat enligt Lax. Mått?	Skolorna/ skolorna	Nationell databas	-	-	*	*Nått (%)

Elevernas inlärningsmiljö/EMI:s arbete i elevhälsan – Kvalitetsmätt

för struktur (S), process (P) och resultat (R) 1(1)

Struktur/Process	S/P	Hur?	Utveckla/förbättra?	Styrdokument
Vägledning för elevhälsan -				
Delar skolhälsoenheten i EMT?				Det ingår i elevhälsans generellt riktade arbete att:
Delar skolhälsoenheten i EMT?				<ul style="list-style-type: none"> • främja elevers lärande, utveckling och hälsa • förebygga ohälsa och infektionsproblem • bidra till att skapa miljöer som främjar lärande, utveckling och hälsa
Arbetar EMI aktivt med hälsöppnande arbete utifrån skolhälsoenheten?				Det ingår i elevhälsans individuellt riktade arbete att:
Arbetar EMI aktivt med att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa?				<ul style="list-style-type: none"> • bidra till att varje enskild elev ges förutsättningar att utvecklas till hälsat och möjlighet enligt utbildningsmål • undanröja hinder för lärande, utveckling och hälsa • uppmärksamma och på relevant uppdrag utreda orsaker till inlärningsproblem • uppmärksamma och utreda orsaker till ohälsa • bidra med frågor och exponering för eget ansvar i behov av särskilt stöd (Väkt, Skolverket & Socialstyrelsen, 2014, s. 33)
Medverkar EMI i arbetet för en god skolmiljö?				
Är EMI delaktig i arbetet med kränkande behandling?				
Medverkar EMI i arbetet för en god läroplan?				
Är EMI delaktig i arbetet kring elever i behov av särskilt stöd?				
Är EMI delaktig i arbetet kring elever med skolfrånvaro?				
Samverkar EMI med hälso- och sjukvård, socialtjänst, ungdomsmottagningar och tandvård.				

Lokaler och utrustning – Kvalitetsmätt

för struktur (S), process (P) och resultat (R) 1(1)

Struktur	Process	Resultat	Informationskälla/ lokal	Datakälla/ nationellt	S	P	R	Kommentar
Har verksamheten lokaler som uppfyller kraven för arbetet?	-	-	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	Nationell databas	-	-	-	
Har verksamheten lokaler som uppfyller kraven på goda arbetsförhållanden och goda arbetsmiljöer?	-	-	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	Nationell databas	-	-	-	
Har verksamheten lokaler som uppfyller kraven på trygghet?	-	-	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	Nationell databas	-	-	-	
Finns utrustning för hälsöppnande arbete?	Utrustning för hälsöppnande arbete	Hög nivå	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	Nationell databas	-	-	-	
Har verksamheten den utrustning som behövs för ett bra arbete?	-	-	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	Nationell databas	-	-	-	
Finns utrustning för hälsöppnande arbete?	Utrustning för hälsöppnande arbete	Hög nivå	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	Nationell databas	-	-	-	

Personalresurser – Kvalitetsmätt

för struktur (S), process (P) och resultat (R)

1(1)

Struktur	Process	Resultat	Informationskälla/ lokal	Datakälla/ nationellt	S	P	R	Kommentar
Antal elever/hälsoansvariga skolhälsoenheten?	-	-	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	EMQ	*	-	-	*Antal
Antal elever/hälsoansvariga skolhälsoenheten?	-	-	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	EMQ	*	-	-	*Antal
Andel (%) skolhälsoenheten med yrkespecifika kompetenser?	-	-	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	EMQ	*	-	-	*Andel (%)
Andel (%) skolhälsoenheten med yrkespecifika kompetenser?	-	-	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	EMQ	*	-	-	*Andel (%)
Ger skolhälsoenheten kompetensutveckling för skolhälsoenheten?	-	Antal dagar fortbildning/ kompetensutveckling för skolhälsoenheten?	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	Nationell databas	-	-	*	*Antal
Ger skolhälsoenheten kompetensutveckling för skolhälsoenheten?	-	Antal dagar fortbildning/ kompetensutveckling för skolhälsoenheten?	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	Nationell databas	-	-	*	*Antal
Är det möjligt att samverka med andra skolhälsoenheten vid hälsöppnande arbete?	-	Andel (%) skolhälsoenheten som genomgår utbildning?	Verksamhetschef/ skolhär/ skolhälsoenheten	EMQ	-	-	*	*Andel (%)

Nuläge och utmaningar i elevhälsan

Nyanlända

Läsåret 2015-2016 liknar inget annat läsår som vi i modern tid varit en del av. Antalet nyanlända elever på våra grund- och gymnasieskolor har krävt en arbetsinsats som lett till omfördelning av resurser och årsarbete. Skolsköterskor och skolläkare har arbetat upp rutiner för mottagande på skolor som inte tidigare tagit emot nyanlända elever och det har gått över förväntan. Alla inblandade rapporterar att det är ett krävande men mycket givande och betydelsefullt arbete att möta familjer, barn och ungdomar som flytt sina länder och hem för att finna tryggheten i Sverige.

Inför läsåret 2016-2017 kommer ett centralt mottagande även på grundskolan bli verklighet. Samarbete mellan språkcentrum som utför de pedagogiska kartläggningarna och elevhälsans medicinska insatser som gör de medicinska bedömningarna kommer öka kvaliteten ytterligare i arbetet med våra nyanlända elever.

Många av de nyanlända eleverna har under sin flykt varit med om stora trauman och vi behöver ha en beredskap i skolan för att hjälpa barnen och ungdomarna. Erfarenhet visar att det under asylprocessen är ”normalt” att sömnen påverkas och många upplever en uppgivenhet. ”Vad händer nu?” Att skapa rutiner för skola och fritidsaktiviteter är ett sätt vi kan hjälpa dem på.

Mål för elevhälsans medicinska insatser

Målet är att alla elever i Järfälla kommun blir erbjudna de hälsobesök, vaccinationer och kontroller som vägledningen rekommenderar. Se årskontroller för elevhälsans medicinska insatser i Järfälla kommun *bilaga 1*.

Elevhälsans medicinska insatser ska medverka till att

- Identifiera och förteckna elever med funktionshinder eller andra särskilda behov
- Följa elever med medicinska och socioemotionella problem
- Initiera och medverka till utredningar

De medicinska insatserna utgår från vägledningsdokument för elevhälsan 2014, skollagen 2010:800, lokal metodbok där rutiner och arbetsuppgifter finns beskrivna och i den gemensamma verksamhetsplanen.

Sjukdomar och tillstånd som kan försvåra utveckling och lärande ska upptäckas och åtgärdas eller kompenseras så tidigt som möjligt.

Varje elev i grundskolan ska erbjudas minst tre **hälsobesök**, eleven ska dessutom erbjudas undersökning av **syn** och **hörsel** och andra begränsade **hälsokontroller**. Varje elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll.

Målsättningen är att varje år inför höstterminens början återkoppla resultat från gjorda hälsoundersökningar samt statistik från hälsoprofiler till rektor. Kvalitetsarbetet som görs inom ramen för skolans verksamhet kan då jämföras och utvärderas med kvalitetsarbetet för elevhälsans medicinska insatser. Varje skolsköterska får ut statistik på sin skola och kommunövergripande statistik lämnas till BUN för samkörning med övriga kvalitetsindikatorer.

Tidig upptäckt av elever i behov av särskilt stöd är en mycket viktig del av elevhälsans medicinska verksamhet. Kontinuiteten i det hälsofrämjande arbetet med återkommande hälsokontroller och hälsosamtal gagnar det arbetet.

Hälsofrämjande arbete

Skolsköterskan huvuduppgift är att se till att bas- och vaccinationsprogrammen genomförs under läsåret. Andra viktigt arbetsuppgifter är dokumentation och kvalitetsäkring.

I allt arbetet inom EMI ska sekretess beaktas.

Skolsköterskans arbete indelat i Hälsöfrämjande (H), Förebyggande (F), Åtgärdande (Å) utifrån individ-, grupp- och organisationsnivå

	Individ	Grupp	Organisation	
H	Hälsobesök Hälsoinformation	Undervisning/info i grupp Temadag DISA? Info till vårdnadshavare Info/handledning personal Kompetensutveckling Sammanställning hälsoenkäter	EHG Arbetsmiljö (skydds- och allergironder) Vårdgrundsarbete Kvalitetsarbete Sammanställning hälsoenkäter Samverkan internt/externt	
F	Hälsoundersökningar Vaccinationer Egenvård Konsultation Rådgivning Kontrollelever	Undervisning/info i grupp Info vårdnadshavare Info/handledning personal Elev-/klasskonferenser Kompetensutveckling	EHG Krisplan Likabehandlingsplan Policyarbetet Rutinarbete Kvalitetsarbete Samverkan internt/externt	
Å	Elevsamtal Bedömning, utredning Samverkan (t.ex. BUP) Anmälan enl. SoL Remittering	Normbrytande beteende samtal i grupp/klass Föräldramöte Handledning personal Elev-/klasskonferens Krishantering	EHG Rådgivning Samverkan internt/externt	

Hälsofrämjande och förebyggande arbete som behöver uppmärksammas i skolan

Kvinnlig könsstymning

Arbetet med att utbilda och informera personal som möter barn- och ungdomar fortsatte under läsåret 2015-2016. En utbildningsdag anordnades tillsammans med Östergötland som tagit fram en handlingsplan för att förebygga kvinnlig könsstymning.

Inbjudna var pedagoger, elevhälsan, barnhälsovården, socialtjänsten, ungdomsmottagningen, vårdcentraler, barnläkarmottagningen, polisen och mödravården. För att förebygga och upptäcka de flickor och kvinnor som löper en risk att bli eller har blivit utsatta för könsstymning behövs ett samarbete mellan alla som möter barn och ungdomar i sitt arbete.

Utbildningsdagen var mycket uppskattad och ett fortsatt samarbete med representanter från de olika verksamheterna har skapats. Frågor till flickor och familjer som kommer från områden som har en tradition av könsstymning ställs mer rutinmässigt. Information om vad vi har för lagar i Sverige och vilken hjälp vi kan erbjuda de flickor och kvinnor som utsatts för könsstymning kan erbjudas via de olika verksamheterna.

Överviktsprogram

Nytt handlingsprogram för övervikt och fetma kom under våren 2016. Skolan har en betydande roll i det förebyggande arbetet och det är viktigt att förskola och skola är hälsosamma föredömen kring mat och fysisk aktivitet och att det finns möjligheter för barn att röra sig i en trygg utomhusmiljö. Det finns starka samband mellan hälsa, levnadsvanor och inlärning. Skolan har tredubbla möjligheter att främja barns hälsa, dels genom utbildning, ge barnen kunskaper om hälsosamma levnadsvanor och erbjuda en hälsofrämjande miljö.

<http://www.vardgivarguiden.se/Behandlingsstod/halsoframjande-arbete/Ohalsosamma-matvanor/Handlingsprogram-overvikt-och-fetma-2016-2020/>

Elevhälsoportalen

Elevhälsoportalen stödjer skolor att genomföra hälsofrämjande och förebyggande insatser i skolmiljön. Här får skolans personal tillgång till digitala verktyg och material för att utveckla ett evidensbaserat hälsofrämjande arbete.

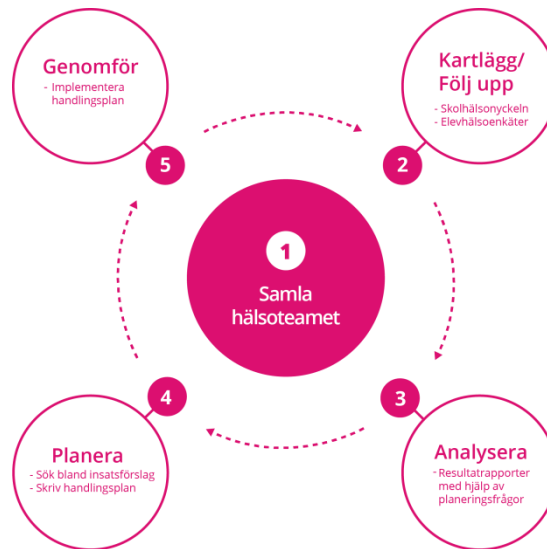
Områden

- Övergripande hälsoarbete
- Fysisk aktivitet
- Psykisk hälsa
- Mat
- Allergi
- Buller
- Tobak

Elevhälsoportalen riktar sig till alla skolor som vill stärka sitt hälsofrämjande arbete. Det är kostnadsfritt att [skapa ett konto](#) och få tillgång till verktyget Skolhälsonyckeln som kartlägger det hälsofrämjande arbetet inom sju hälsoområden. Allt som krävs är att två kontaktpersoner registrerar sig, förslagsvis rektor och representant från elevhälsan på skolan. Tanken är att skolan skapar *ett gemensamt* konto för skolan.

Skolhälsonyckeln kan användas en gång per läsår och resultaten sparas på skolans profilsida. Där kan man efter att man har fyllt i samtliga frågeområden ladda ner och skriva ut en resultatrapport samt skapa en handlingsplan med prioriteringar för det hälsofrämjande arbetet för kommande år.

Läs mer om arbetsmodellen [Skolans hälsocykel](#).

Modellens 5 steg

- **Bilda eller samla ett hälsoteam.** Rektor och elevhälsan är givna representanter (Gärna en representant från skolans alla yrkeskategorier!) Skapa *ett* gemensamt konto för skolan.
- **Kartlägg** skolans hälsoarbete och miljö inom alla hälsoområden (Skolhälsonyckeln) samt elevernas hälsa (Elevhälsoenkäter). Skolhälsonyckeln hittar du på Mina sidor/Min profil och kan besvaras en gång per läsår.
- **Analysera** resultatet med hjälp av planeringsfrågor. Frågorna är en del av handlingsplanen som skolan får tillgång till när Skolhälsonyckeln har besvarats.
- **Planera** åtgärder genom att
 - söka bland portalens evidensbaserade insatsförslag. Insatsförslagen presenteras under respektive hälsoområde
 - skriv en handlingsplan
- **Genomför** de valda insatserna.
- **Följ upp/utvärdera.** Samla hälsoteamet igen och följ upp handlingsplanen och utvärdera arbetet med hjälp av Skolhälsonyckeln och Elevhälsoenkäter efter en viss tid, t ex en gång per läsår. Jämför de nya resultaten med de tidigare och diskutera förändringens omfattning.
- **Integrera** det som visade sig fungera bra i nya rutiner!

Vetenskapligt underlag för rekommenderade insatser

Insatserna som rekommenderas på portalen är så kallade strukturella insatser, vilket är åtgärder som omfattar skolans fysiska och sociala miljö samt hälsorelaterade policys och rutiner. En strukturell insats är inte individfokuserad och involverar inget aktivt elevdeltagande. Traditionell hälsoundervisning ingår i skolans läroplan inom olika ämnen och berörs inte i portalen.

Nya enkäter inför hälsosamtal

Nya enkäter som underlag för hälsosamtal togs i bruk läsåret 2015-2016 och vid årsskiftet infördes enkäterna i det digitala verktyget CarePlusSkola. Eleven får en länk till sin enkät och svarar på den via dator, padda eller telefon. Skolsköterskan tittar sedan igenom svaren och kan förbereda samtalen innan eleverna kommer på sitt besök.

Statistik på svaren går sedan att sammanställa på klass, skola och kommunnivå. Statistiken för läsåret 2015-2016 kommer att vara uppdelad mellan CarePlusSkola och utdrag ur vårt digitala journalsystem PMO. Från läsåret 2016-2017 kommer all statistik från enkäterna tas ut från CarePlusSkola.

Friends nätrapporten 2016

Undersökningen genomfördes under perioden 14-26 oktober 2015 genom webbaserade enkäter.

Den digitala världen har gett oss stora möjligheter att kommunicera, inhämta information och utbyta åsikter. Men det finns baksidor som vi måste lära oss att hantera.

Mobbning bryter ner den som utsätts, den ger livslånga men och leder i värsta fall till att unga tar sitt eget liv. Mobbning i en skolkorridor eller i skolmatsalen skadar barn och unga för livet. Nätet ger en ny dimension till detta. Elaka ord kan spridas direkt till en stor publik. Mobbningen slutar vara bunden till tid och rum. Jakten slutar aldrig, de säkra zonerna försvinner.

Resultat i korthet.

- Störst inflytande på ungas liv på nätet har mamma och pappa, vänner och partner
- 3/10 av de unga upplever att det förekommer kränkningar med rasistiska anspelningar på nätet
- 1/3 av de unga har blivit utsatta för nätkränkningar det senaste året
- 1/3 av tjejerna har blivit utsatta för sexuella trakasserier på nätet. Bland killar är den siffran 1/4.
- KIK är den vanligaste platsen för kränkningar i sociala medier
- 55 procent av de unga pratar med en vuxen hemma om de blivit utsatta för kränkningar eller mobbning på nätet

Läs hela rapporten här <http://friends.se/fakta-forskning/rapporter/natrapporten/>

Sammanställning av besök och måluppfyllelse för grundskolorna

Bemanning skolsköterskor

Under läsåret 2015-2016 har inte alla skolskötersketjänster varit tillsatta på grund av sjukfrånvaro och uppsägning. Skolsköterskor från uthyrningsföretaget First Med och en timanställd skolsköterska har tagits in för att upprätthålla det medicinska uppdraget på de skolor som saknat skolsköterska eller som på grund av ökad arbetsbelastning behövt förstärkning under perioder.

Skolläkare

Kommunen har 160 procent skollärartjänst fördelat på två skolläkare, 135 procent på grundskolan och 25 procent på gymnasieskolan.

Övrig elevhälsopersonal

Alla grundskolor har tillgång till skolsköterska, skolläkare, skolpsykolog, skolkurator, specialpedagog i olika omfattning. Under delar av läsåret har det funnits vakanser.

Måluppfyllelse

Under läsåret har de uppsatta kvalitetsmålen för elevhälsans medicinska insatser **inte** uppnåtts då vi inte kunnat erbjuda det fullständiga basprogrammet på alla skolor.

Eleverna som går i årskurs 7 läsåret 2015-2016 och ett antal klasser i årskurs 4 har inte kunnat erbjudas hälsosamtal på grund av ökad arbetsbelastning på flertalet skolor. Alla eleverna har erbjudits hälskontroller enligt basprogram.

En noggrann genomgång av alla elevers hälsotillstånd utifrån tidigare medicinska journaler och hälsouppgifter från vårdnadshavare har gjorts och elever i behov av hälsokontroll har kunnat erbjudas det. Ett antal elever har inte varit på hälsobesök pga. sjukdom, skolfrånvaro eller uteblivna besök trots upprepade erbjudanden/kallelser.

Antal kontakter hos skolsköterska och skolläkare i grundskolan

Här följer ett utdrag ur vårt journalsystem på kontakter som elever haft med elevhälsans medicinska insatser

Läsår	Totalt	Utan administrativa kontakter	Unika individer
2014-2015	27605	11065	5818
2015-2016	31114	18950	8433

Antalet kontakter har **ökat avsevärt** under läsåret jämfört med föregående år och en orsak är mottagandet av nyanlända elever och det ökande elevantalet på våra skolor.

Som tidigare läsår tar vi åter upp att avvikelser inom EMI till stor del beror på stress då det planerade arbetet avbryts och/eller att det finns för lite tid att planera och genomföra administrativa arbetsuppgifter. Den administrativa delen i elevhälsans medicinska arbete behöver lyftas och bli en naturlig del av skolsköterskans arbete för skolpersonal och elever på skolan.

Hälsobesök i grundskolan

Tidiga insatser

Att vid hälsoundersökningar och hälsobesök tidigt identifiera problem eller symptom hos elever som kan innebära att de är i behov av insatser. Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Eleven ska dessutom mellan hälsobesöken erbjudas undersökning av syn, hörsel och andra begränsade hälsokontroller.

Antal hälsobesök hos skolsköterska

Läsår	F-klass	1	2	4	6	7	8	Nyanlända
2014-2015	982	423	897	874	630	0	561	77
2015-2016	926	171	884	865	0	629*	647	229

*elever i årskurs 7 har endast erbjudits hälsokontroller. Hälsosamtalen som var planerat har inte kunnat erbjudas då antalet nyanlända elever på skolorna prioriterats.

Vaccinationer

Det allmänna vaccinationsprogrammet i Sverige omfattar tio sjukdomar: difteri, stelkramp, kikhosta, polio, allvarlig sjukdom av *Haemophilus influenzae* typ b (Hib), allvarlig pneumokocksjukdom, mässling, röda hund, påssjuka (MPR) samt för flickor även infektion med humant papillomvirus (HPV). Därtill vaccineras barn i definierade riskgrupper även mot tuberkulos, hepatit B, influensa och pneumokocker.

Vaccin*	Barnhälsovård					Elevhälsa		
	3 mån	5 mån	12 mån	18 mån	5-6 år	6-8 år	10-12 år	14-16 år
Ålders								
Årskurs						1-2	5-6	8-9
Difteri	I	II	III		IV			V
Stelkramp								
Kikhosta								
Polio								
Hib								
Pneumokocker								
Mässling				I		II		
Påssjuka								
Röda hund								

Alla elever i F-klass eller åk 1, och flickor i årskurs 5 har erbjudits vaccinationer enligt nationella barnvaccinations-programmet. Nyanlända elever och elever som är ofullständigt vaccinerade, erbjuds kompletterande vaccinationer. Under läsåret 2015-2016 har vaccinationsarbetet varit mer omfattande än tidigare läsår med ett stort antal nyanlända elever som är helt ovaccinerade och ska erbjudas vaccinationer enligt det nationella barnvaccinationsprogrammet. Under året har vaccinbrist i hela Europa lett till förseningar av vaccinationer som vi hoppas ska stabiliseras under hösten 2016.

Vaccinationstäckningen i kommunen är fortsatt hög men det förekommer att vårdnadshavare tackar nej till erbjudna vaccinationer på grund av rädsla för biverkningar. En del

vårdnadshavare tar del av information som går att hitta på olika webbsajter som förespråkar att avstå från vaccinationer och hänvisar till forskning som inte är evidensbaserad. De vaccin som vårdnadshavare i större utsträckning än andra avstår ifrån att ge sina barn är vaccin mot HPV (livmoderhalscancer) som erbjuds till flickor i årskurs fem. Skolsköterskorna lägger ner mycket tid på att informera och diskutera med vårdnadshavare som tackar nej för att de ska få bra information om vad det är de tackar nej till.

Vaccinationerna registreras i elevhälsans medicinska digitala journalsystem (PMO) och förs via Svevac över till det nationella vaccinationsregistret.

Ta del av årsrapporten för barnvaccinationsprogrammet

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationer/Barnvaccinationsprogrammet-2015---Arsrapport/>

Antalet elever som går ut grundskolan ofullständigt vaccinerade har ökat då många av våra nyanlända elever inte hunnit få alla vaccinationer innan de lämnar grundskolan. Antalet elever som är födda i Sverige och som inte är fullständigt vaccinerade är sex stycken och orsaken till det är att vårdnadshavare tackat nej eller att det finns medicinska diagnoser där vaccination inte kan genomföras.

Läsår	Antal givna doser
2014-2015	1912
2015-2016	2589

Läkarbesök

Målet är att alla elever i förskoleklass eller i årskurs 1 ska erbjudas ett hälsobesök hos skolläkaren. Alla nyanlända elever ska erbjudas tid för genomgång av tidigare/nuvarande hälso- och vaccinationsstatus. Under läsåret har **inte** alla elever i förskoleklass alternativt årskurs 1 och nyanlända kunnat erbjudas läkarbesök på grund av den ökade arbetsbelastningen.

Läsår	Hälsobesök	Utredning	Kontrollbesök
2014-2015	1069	67	184
2015-2016	1477	75	194

Särskolan

Elever inskrivna i grundsärskolan har varit en grupp som ökat arbetsbelastningen på skolläkarens arbete då de utredningar och ställningstaganden som ska göras innan eleverna skrivs in inte har varit fullständiga tillbaka i tiden.

Under läsåret 2015-2016 infördes rutiner för inskrivning i grundsärskolan enligt rutiner som bland annat Nacka kommun och Stockholms stad tagit fram. Gruppen består av skolläkare, medicinskt ansvarig skolpsykolog, skolkurator, specialpedagog, verksamhetschef för EMI och pedagogkonsulten som är ansvarig för inskrivning i grund- och gymnasiesärskolan. Erfarenhet från tidigare arbete i Nacka kommun rekommenderar även att aktivt följa elevernas utveckling en gång per stadie för att se om det finns behov av förnyande kartläggningar inför stadie/skolbyten.

Kontrollbesök

Uppföljning av tillväxt, rygg, syn, hörsel samt uppföljning av elever med funktionsnedsättningar med mera utöver de schemalagda hälsobesöken.

Läsår	Antal besök	Antal unika individer
2014-2015	1713	1267
2015-2016	1808	1346

Öppenmottagning

Eleven kan söka EMI för enklare sjukvårdinsatser/skador som sker på skoltid.

Läsår	Antal besök	Antal unika individer
2015-2016*	3544	2080

*sökorden i PMO har ändrats 2015-2016 och det går inte att jämföra med föregående läsår

Diagnoser

	Antal
Elever med läs och skrivsvårigheter	322
Krampsjukdomar	32
Neuropsykiatriska diagnoser	345
Diabetes	28
Hörselnedsättning	26
Synnedsättning som inte går att korrigera med glas	5
Svår astma och allergi	66
Övriga medicinska diagnoser	99

Övervikt och fetma

Övervikt flickor	Övervikt pojkar	Fetma flickor	Fetma pojkar
417*	431*	114*	126*

* uppmätta värden på elever under läsåret 2015-2016. Siffrorna representerar inte alla elever med övervikt eller fetma som går på våra grundskolor utan ger en bild av vad skolsköterskorna uppmärksammat vid kontroller under läsåret.

Nationellt ser vi en minskning av barnfetma i åldersgruppen 4 åringar. Än finns inga bra nationella register över hur det ser ut för barn och ungdomar i skolåldern och det är fortfarande stora regionala skillnader.

Sammanställning av besök och måluppfyllelse på gymnasieskolorna

Alla elever som går första året på gymnasiet har erbjudits hälsobesök men många väljer att inte komma på den erbjudna tiden. Det är viktigt att elevhälsan och skolledning tar del av avidentifierade resultat av hälsosamtal och hälsoprofilerna så att insatser kan göras såväl på individ som på grupp och skolnivå och engagera hela eller delar av elevhälsan. Jämförelser kan även göras över tid.

JVC

Under rekrytering av ny skolsköterska till JVC fanns vikarier på plats och tjänsten utökades till heltid då antalet nyanlända elever på gymnasiet ökade efter sommaren 2015. Ny skolsköterska påbörjade sin tjänst i december 2015.

Arbetet är mycket krävande för skolsköterska och skolläkare. De möter unga vuxna som befinner sig i kris och har mycket fysiska och psykiska besvär som de ofta behöver fortsatt hjälp med. Resurserna för att ta hand om deras berättelser och kunna erbjuda stöd är begränsade och det upplevs som mycket otillfredsställande.

Den anmälan av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som utgör en risk för patientsäkerheten som gjordes 2015 har gått vidare från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) till Hälso- och sjukvårdsnämnden (HSAN) med rekommendation att sjuksköterskan ska fråntas sin legitimation. Anställningen upphörde hösten 2015.

YTC

I december slutade skolsköterskan sin anställning på YTC och ny skolsköterska påbörjade sin anställning i maj 2016 på 16 timmar i veckan. Ökning till 32 timmar veckan från ht-2016. Årsarbetet har inte kunnat genomföras då skolan saknat skolsköterska större delen av vårterminen. Avvikelser kommer att rapporteras i patientsäkerhetsberättelsen för 2016. Fortsatt genomgång av elevernas hälsotillstånd och kontroller görs under höstterminen 2016 för att få en överblick om vad som behöver göras.

Mälargymnasiet

Inga förändringar i skolsköterskans tjänst.

NT

Skolsköterska 60 procent och antalet elever som ska erbjudas hälsosamtal under år 1 har varit stort i förhållande till tjänsten.

Skolläkare

Skolläkartjänst köps av Järfälla Barn- och elevhälsa och tiden har **inte** varit tillräcklig för att möta det stora behov som finns för de nyanlända eleverna.

Övrig elevhälsopersonal

Psykolog saknas på kommunens kommunala gymnasieskolor och psykolog har köpts in för enstaka uppdrag. Rekommendationer från skolinspektionen till samtliga kommuner är att alla professioner som ingår i elevhälsan ska finnas tillgänglig i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på respektive skola vilket försvåras om professionen endast köps in för enstaka uppdrag.

Antal kontakter hos skolsköterska och skolläkare

Här följer ett utdrag ur vårt journalsystem på kontakter som elever haft med elevhälsans medicinska insatser

Läsår	Totalt	Utan administrativa kontakter	Unika individer
2014-2015	3827	695	442
2015-2016	3660	1842	1067

Hälsobesök på gymnasiet

Varje elev på gymnasieskolan ska erbjudas ett hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Eleven ska dessutom mellan hälsobesöken erbjudas undersökning av syn, hörsel och andra begränsade hälsokontroller vid behov. Alla nyanlända elever erbjuds hälsokontroller hos skolsköterskan och hälsokontroll med vaccinationsbedömning hos skolläkaren. Alla besök för nyanlända finns inte med i statistiken på grund av att eleverna inte finns med i vårt digitala journalsystem direkt när de börjar på skolorna.

Antal hälsobesök hos skolsköterska

Läsår	År 1	Nyanlända
2014-2015	266	35
2015-2016	184*	60

*eleverna på YTC har inte erbjudits hälsobesök hos skolsköterskan på grund av vakans

Vaccinationer

Nyanlända och övriga elever som är ofullständigt vaccinerade, erbjuds kompletterande vaccinationer. Detta innebär mycket extraarbete för skolsköterska och skolläkare.

Elever som inte har fått vaccinationer under grundskolan inom ramen för nationellt vaccinationsprogram erbjuds det på gymnasiet.

Vaccinationerna registreras i elevhälsans medicinska digitala journalsystem (PMO) och förs via Svevac över till det nationella vaccinationsregistret.

Läsår	Antal givna doser
2014-2015	66
2015-2016	299

Läkarbesök

Alla nyanlända elever erbjuds hälsokontroll hos skolläkare men väntetiden kan variera beroende på antalet som anländer till kommunens gymnasieskola. Skolläkaren gör genomgång av tidigare/nuvarande hälso- och vaccinationsstatus. Alla läkarbesök för nyanlända finns inte med i statistiken på grund av att eleverna inte finns med i vårt digitala journalsystem direkt när de börjar på skolorna. Övriga ärenden är ställningstagande till vidare utredning och/eller konsultationer.

Läsår	Hälsobesök	Utredning	Kontrollbesök
2014-2015	35	9	4
2015-2016	140	16	16

Hälsosamtal år 1

Enkätens frågor berör **Arbetsmiljö, Matvanor, Fysisk aktivitet, Fritid, Fysisk och Psykisk hälsa, ANDT, Kroppsutveckling, Relationer och Framtiden.**

Det är viktigt att elevhälsan och skollledning tar del av oidentifierade resultat av hälsosamtal och hälsoprofilerna så att insatser kan göras såväl på individ som på grupp och skolnivå och engagera hela eller delar av elevhälsan. Jämförelser kan även göras över tid.

Kontrollbesök

Uppföljning av tillväxt, rygg, syn, hörsel samt uppföljning av elever med funktionsnedsättningar med mera utöver de schemalagda hälsobesöken.

Läsår	Antal besök	Antal unika individer
2014-2015	64	51
2015-2016	82	61

Öppenmottagning

Eleven kan söka EMI för enklare sjukvårdinsatser/skador som sker på skoltid.

Läsår	Antal besök	Antal unika individer
2015-2016*	439	280

*sökorden i PMO har ändrats 2015-2016 och det går inte att jämföra med föregående läsår

Diagnoser

	Antal*
Elever med läs och skrivsvårigheter	71
Krampsjukdomar	7
Neuropsykiatriska diagnoser	74
Diabetes	6
Hörselnedsättning	13
Svår astma och allergi	15
Övriga medicinska diagnoser	38

*Uppgifter från endast två gymnasieskolor då en skola har stått tom större delen av VT- 2016

Nyanlända

På Mälargymnasiets språkintruktionsklasser finns 350 elever inskrivna, varav ca 246 elever har kommit under läsåret 2015-2016. Samtliga elever har erbjudits hälsokontroller hos skolsköterskan som gör den första screeningen för att utesluta smittsamma sjukdomar innan eleven börjar skolan. Skolläkaren träffar ett stort antal elever, men på grund av det stora antalet nyanlända har det inte varit möjligt att erbjuda alla ett läkarbesök. Vaccinationsarbetet i gruppen nyanlända är omfattande och tidskrävande och 38 elever är ännu inte vaccinationsbedömda. Arbetet försätter under läsåret 2016-2017.

Kvalitetssäkring

Patientsäkerhetsberättelse.

Varje läsår kvalitetsäkras dokumentation i den medicinska journalen. Avvikelse sammanställs, analyseras och åtgärdas.

Besök av verksamhetschefen görs enligt rutiner för patientsäkerheten. Rutiner, lokaler och dokumentation kvalitetsäkras. Patientsäkerhetsberättelse sammanställs för varje kalenderår och ska vara klar senast första mars.

Regelbundna möten

Möte för EMI (elevhälsans medicinska insatser) en gång per månad där rutiner och kvalitetsutveckling tas upp.

För grundskolans skolsköterskor och skolläkare tillkommer APT för Järfälla Barn- och elevhälsan en gång per månad.

Handledning

Handledning för de skolsköterskor som önskar 5 gånger per termin.

Kompetensutveckling och utbildning under läsåret 2015-2016

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet (6 kap 1 § PSL).

Det är viktigt att komma ihåg att var och en som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen är ansvarig för hur de egna arbetsuppgifterna fullgörs (6 kap 2 § PSL).

Läs om de regler som gäller personalens tystnadsplikt i Vårdhandbokens texter om [sekretess](#).

Föreläsningar för skolsköterskor och skolläkare (en eller flera har varit på följande)

Grundskolan

- Motiverande samtal grundutbildning för personal som saknade utbildning och fortbildning i MI för de som har grundutbildningen sedan tidigare.
- Skolsköterskekongress
- Utbildning allergi på Arbets- och miljömedicin
- Vaccinationsutbildning
- Könstymning webbutbildning och föreläsning

- Specialpedagogiska skolmyndigheten Västra i Örebro. Barn med speciella medicinska behov
- HLR
- Mottagande av nyanlända
- Dyslexi
- Lokala föreläsningar

- **Gymnasiet**
- Första hjälpen till psykisk hälsa 2 dagar
- Vaccinationsföreläsning
- Krisscenarioutbildning
- Unga med psykisk ohälsa
- Seminarium självmord
- Skolsköterskekongress
- Diabetesinformation
- Doping
- Lokala föreläsningar

Nyheter för läsåret 2016-2017

Vaccination

Vaccination mot difteri, stelkramp och kikhosta erbjuds alla elever i årskurs 8 från läsåret 2016-2017.

Hälsobesök i förskoleklass hos skolsköterska på utvalda skolor

Tre skolor kommer under läsåret att erbjuda hälsobesök i f-klass tillsammans med vårdnadshavare hos skolsköterskan i stället för som tidigare hos skolläkaren. Orsaken är att läkartiden ska omprioriteras till elever i behov av stöd, nyanlända och särskolans elever. Skolläkaren ska även få möjlighet att aktivt delta på EHG och övrigt förebyggande arbete på skolorna.

Alla journaler på elever i förskoleklass går igenom tillsammans med skolläkaren och elever i behov av eller önskemål om att träffa skolläkare kommer att erbjudas tid. Utvärdering sker fortlöpande under läsåret.

Rutinen för kostintyg ändras från höstterminen 2016 på grundskolan

Se. Bilaga 2.

Nationell metodbok

Riksföreningen för skolsköterskor initierade ett möte i slutet av 2015 med SKL, Socialstyrelsen samt Folkhälsomyndigheten och påtalade behovet av ett nationellt webbaserat metodstöd för hela elevhälsan. SKL har nu samlat in metodhandböcker från flera verksamheter och SKL har anställt en skribent, som har börjat skriva om några prioriterade ämnen till metodboken. Vår förhoppning är att vi får en nationell metodbok för elevhälsans medicinska insatser.

Slutord

Årets verksamhetsberättelse beskriver de många olika arbetsområden som skolsköterskor och skolläkare har tagit ställning till i sitt yrkesutövande.

Elevhälsans medicinska insatser ska erbjuda medicinsk kompetens i elevhälsoarbetet och är en viktig del för att eleverna ska nå utbildningens mål. Det finns många områden att tillsammans med övrig personal på skolan arbeta vidare med och förbättra så att vi ger våra barn och ungdomar en bra grund för fysisk och psykisk hälsa.

Vi har under läsåret inte kunnat erbjuda alla elever den screening som basprogram beskriver och det går inte att ta igen under kommande läsår. På de skolor där elever inte kunnat erbjudas basprogrammet kommer skolsköterskor och skolläkare att informera berörda elever/vårdnadshavare. Alla elever i behov av kontroller eller stöd har erbjudas det.

Tack till skolsköterskor och skolläkare i Järfällas kommunala grund- och gymnasieskolor för ett bra arbete och för ert engagemang. Lsåret 2015-2016 har varit speciellt och ni har alla tagit del av det nya årsarbetet och många av er har arbetat med nyanlända elever och gjort ett fantastiskt arbete. *Ert arbete är viktigt för kommunens elever.*

Bilaga 1.

Basprogram och vaccinationsplan för elevhälsans medicinska insatser i Järfälla kommun

Schema över årskursvisa hälsobesök och vaccinationer 2016-2017

F-klass	Hälsouppgift från vårdnadshavare. Längd, vikt, syn, hörselkontroll. Vaccinering mot mässling, påssjuka och röda hund när eleven fyllt 6 år* Erbjudande om hälsosamtal hos skolläkare eller skolsköterska tillsammans med vårdnadshavare
Årskurs 2	Längd och vikt kontroll.
Årskurs 4	Hälsouppgift från vårdnadshavare. Hälsobesök (längd, vikt, ryggkontroll) Hälsosamtal, eleven fyller i hälsoenkät inför samtalet digitalt i CarePlus skola Information till vårdnadshavare med uppgifter om resultaten på hälsobesöket.
Årskurs 5	Vaccination av flickor födda från och med 1999 mot HPV virus. Två doser ges med följande intervall 0 och minst 6 månader. September och mars/april
Årskurs 7	Hälsouppgift från vårdnadshavare. Hälsobesök (längd, vikt, ryggkontroll) Hälsosamtal, eleven fyller i hälsoenkät inför samtalet digitalt i CarePlus skola
Årskurs 8	Läsåret 2016/2017 Elever födda från 2002 ska ges en påfyllnadsdos med stelkramp, difteri och kikhosta.
Gymn år 1	Hälsobesök. Längd och vikt. Övriga kontroller vid behov. Hälsosamtal, eleven fyller i hälsoenkät inför samtalet digitalt i CarePlus skola Specialschema för vissa av programmen på gymnasiet.
Nyanlända	Alla nyanlända elever träffar skolsköterskan för hälsokontroller och skolläkaren för hälsoundersökning och vaccinationsbedömning.

* kan komma att ändras till årskurs 2 utifrån nya vägledningsrutiner från socialstyrelsen

Bilaga 2.

Rutiner för kostintyg på grund- och gymnasieskolan från Ht-2016

Huvudansvaret för elevens specialkost och information kring den ligger alltid hos vårdnadshavaren.

Elever i behov av specialkost på grund av matallergier, intoleranser eller överkänsligheter lämnar sitt kostintyg tillsammans med läkarintyg till kökschef/skolmåltidsföreståndare vilket leder till att rätt instans får informationen direkt utan att kostintyget går via skolsköterskan.

Skolsköterskan är inte tillgänglig alla dagar i veckan på kommunens samtliga kommunala grund- och gymnasieskolor och vid frånvaro behöver rutinen fungera så att elever i behov av specialkost får rätt kost även då skolsköterskan inte är på skolan och kan administrera kostintygen.

Information om matallergier, intoleranser och överkänsligheter får skolsköterska och skolläkare via tidigare medicinska journaler och de hälsodeklarationer som EMI lämnar ut till vårdnadshavarna. Elever med svåra allergier ska ha en egenvårdsplan som vårdnadshavarna är ansvariga för att upprätta tillsammans med behandlande läkare. Där finns information om vilka åtgärder som ska tas om eleven får en allergisk reaktion som skolpersonal ska känna till.

Skolsköterskan finns som tidigare tillgänglig som stöd och samarbetspartner kring elever i behov av specialkost och eventuella åtgärder vid allergiska reaktioner.

Det är endast rutinen för vem som tar emot originalintyget som ändras och inte samarbetet kring eleverna.

Den nya rutinen utvärderas efter läsåret 2016/2017